

УДК.336.02:631.11

Давиленко Н.М., д.е.н., доц.
Національного університету
біоресурсів і природокористування
України

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В АГРОБІЗНЕСІ

Проаналізовано підходи до формування стратегії фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Обґрунтовано доцільність закладення системного підходу в основу формування стратегії фінансової безпеки суб'єктів господарювання в агробізнесі. вихідною ідеєю якого є необхідність визначення впливу дестабілізуючих чинників внутрішнього та зовнішнього середовища при визначенні стратегічної мети діяльності суб'єктів господарювання. Запропоновано економіко-організаційну модель формування стратегії фінансової безпеки, яка створює необхідні умови для забезпечення сталого фінансового стану аграрного формування, а також дає можливість виявляти фактори, що впливають на стійкість економічної системи в умовах глобалізації економіки

Постановка проблеми. На сучасному етапі процеси соціально-економічних перетворень в Україні, перехід на регульовану ринкову систему розвитку економіки країни супроводжується зростанням кількості суб'єктів господарювання, появою нових методів управління й форм організації виробництва та посиленням конкуренції між ними. Такий стан економіки потребує адекватного реагування на загрози фінансовій безпеці різних рівнів, сталого забезпечення фінансових стратегій шляхом формування способів захисту від можливих фінансових втрат і захищеності фінансових інтересів та стабільності розвитку на всіх рівнях господарювання.

За таких умов формування стратегії фінансової безпеки окремих суб'єктів господарювання є першочерговою проблемою для всіх аграрних формувань незалежно від форм власності, виду економічної та фінансової діяльності й рівнів розвитку, є формою запобігання банкрутству тощо. При цьому головною умовою, що потребує обґрунтування формування стратегії фінансової безпеки аграрних формувань, є його спроможність прогнати виникаючим внутрішнім та зовнішнім небезпекам і загрозам, здатним завдати фінансової шкоди суб'єктам господарювання, негативно вплинути на зміну структури капіталу тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми формування стратегії фінансової безпеки в умовах нестійкого фінансового стану аграрних

формувань, відсутності необхідного рівня прибутковості, негативних наслідків фінансової кризи, зменшення попиту на вироблену продукцію тощо знайшли своє відбиття у працях видатних вчених, зокрема О. Барановського [1], І. Бланка [2], З. Варналія [7], К. Горячевої, О. Гривківської [3], М. Єрмошенка, О. Кириченка [8], А. Логвина, М. Медведя, М. Мікуліної, Р. Палехіна, В. Сідака [8], О. Судакова [5,9], В. Шлемка тощо.

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Вчені, які своїми науковими працями дали початок розвитку питань, що стосуються фінансової безпеки, загострили актуальність їх розгляду та запропонували певні підходи до стратегічного управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання. В той же час, слід відзначити, що питанням формування стратегії фінансової безпеки суб'єктів господарювання в агробізнесі приділено недостатньо уваги, що робить дослідження своєчасним та актуальним.

Метою статті є представлення авторської економіко-організаційної моделі, яка дасть можливість виявляти фактори, що впливають на формування стратегії фінансової безпеки суб'єктів господарювання в агробізнесі, а також стійкість економічної системи в умовах глобалізації економіки.

Виклад основного матеріалу. Аграрне виробництво є високоризиковим, а фінансовий результат суб'єктів господарювання галузі - вразливим. Як стверджує О. Р. Жидяк, забезпечення фінансової безпеки – це діяльність держави і всього суспільства, спрямована на реалізацію загальної національної ідеї, на захист національних цінностей і національних інтересів через підтримку фінансової стабільності внаслідок збалансованості фінансів, достатньої ліквідності та наявності необхідних фінансових ресурсів [4, с.123].

Стратегія фінансової безпеки суб'єктів господарювання займає особливе місце в системі загальної стратегії, одночасно пов'язуючи в одне ціле фінансові ресурси, грошові потоки та задачі суб'єктів господарювання. Стратегія фінансової безпеки визначає конкурентні позиції суб'єктів господарювання, зумовлює можливість додаткового залучення кредитних ресурсів, забезпечує надходження виручки відповідно до ступеню ефективності використання всіх наявних ресурсів та можливостей суб'єктів господарювання.

І.О.Бланк розуміє під стратегією фінансової безпеки один із видів функціональної стратегії суб'єктів господарювання, яка забезпечує захист їх фінансових інтересів від різного виду загроз шляхом формування довгострокових цілей такого захисту, вибору найбільш ефективних шляхів їх досягнення, адекватного коригування напрямків і форм, захисту при зміні факторів і умов фінансового середовища їх функціонування [2].

На думку О.І. Судакової, стратегія забезпечення фінансової безпеки має ґрунтуватися на об'єктивних закономірностях розвитку фінансових відносин, визначати мету і завдання всієї системи забезпечення фінансової безпеки, орієнтуватися на розробку і послідовне здійснення заходів щодо закріплення і розвитку позитивних процесів і подолання негативних тенденцій у сфері фінансових відносин. При цьому мають бути визначені найближчі і перспективні цілі даної стратегії та механізми їх реалізації.

Її слід розглядати як модель, яка необхідна для досягнення певних цілей у рамках корпоративної та фінансової стратегій шляхом координації, розподілу та використання фінансових ресурсів суб'єкта господарювання з метою забезпечення належного рівня його фінансової безпеки [5, с.143-145].

На наш погляд, стратегія забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання в агробізнесі – це сукупність довгострокових цілей і управлінських підходів, реалізація яких уможливило б найбільш ефективне використання корпоративних ресурсів суб'єктів господарювання, яке виражене у найкращих значеннях фінансових показників ліквідності, прибутковості, ділової активності і рентабельності бізнесу, поліпшення структури капіталу, своєчасності виплати дивідендів за цінними паперами, розширення можливості додаткового залучення фінансових ресурсів.

Загальна стратегія фінансової безпеки повинна формуватись із таких складових: стратегія запобігання можливих загроз, стратегія усунення існуючих загроз, стратегія відновлення безпеки і компенсації втрат.

Механізм управління фінансовою безпекою аграрних суб'єктів господарювання повинен чітко відповідати сучасним вимогам забезпечення стабільного їх розвитку в умовах розширеного відтворення. Для цього необхідно дотримуватися певних умов, основними з яких є:

- чітке забезпечення та юридичне закріплення прав власності засновників та інвесторів в контексті забезпечення пропорційного та справедливого розподілу доходів, та відповідальності за можливі збитки суб'єктів господарювання в агробізнесі;

- забезпечення подолання протиріч між керівним та засновницьким складом суб'єктів; консолідація їх зусиль по процесу створення мікросистеми, якій притаманні всі ознаки фінансової безпеки суб'єктів господарювання в агробізнесі;

- забезпечення прозорих орендних відносин між суб'єктами господарювання в агробізнесі (орендарями) та коінтрагентами-орендодавцями з приводу залучення до господарського обороту земельних ділянок та сільськогосподарської техніки;

- уникнення надмірного адміністративного тиску на аграрний суб'єкт господарювання, що здатен призвести до нераціонального розподілу ресурсів, нестриманню економічно-ефективної товарної номенклатури, суми вхідних грошових потоків, що в свою чергу може спричинити погіршення фінансових можливостей суб'єктів господарювання в агробізнесі;

- документування повного спектру майнових відносин, а також розрахунково-платіжних операцій, що стосується конкретного суб'єкта господарювання в агробізнесі.

Нами розроблена економіко – організаційна модель забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання в агробізнесі, у вигляді блок – схеми, що в умовах взаємодії стану економічних відносин, наявних організаційних зв'язків і їх впливу на внутрішні і зовнішні фактори забезпечує використання матеріальних і інформаційних ресурсів, які контролюють

фінансову стійкість в умовах їх фінансово – комерційної діяльності (рис. 1).

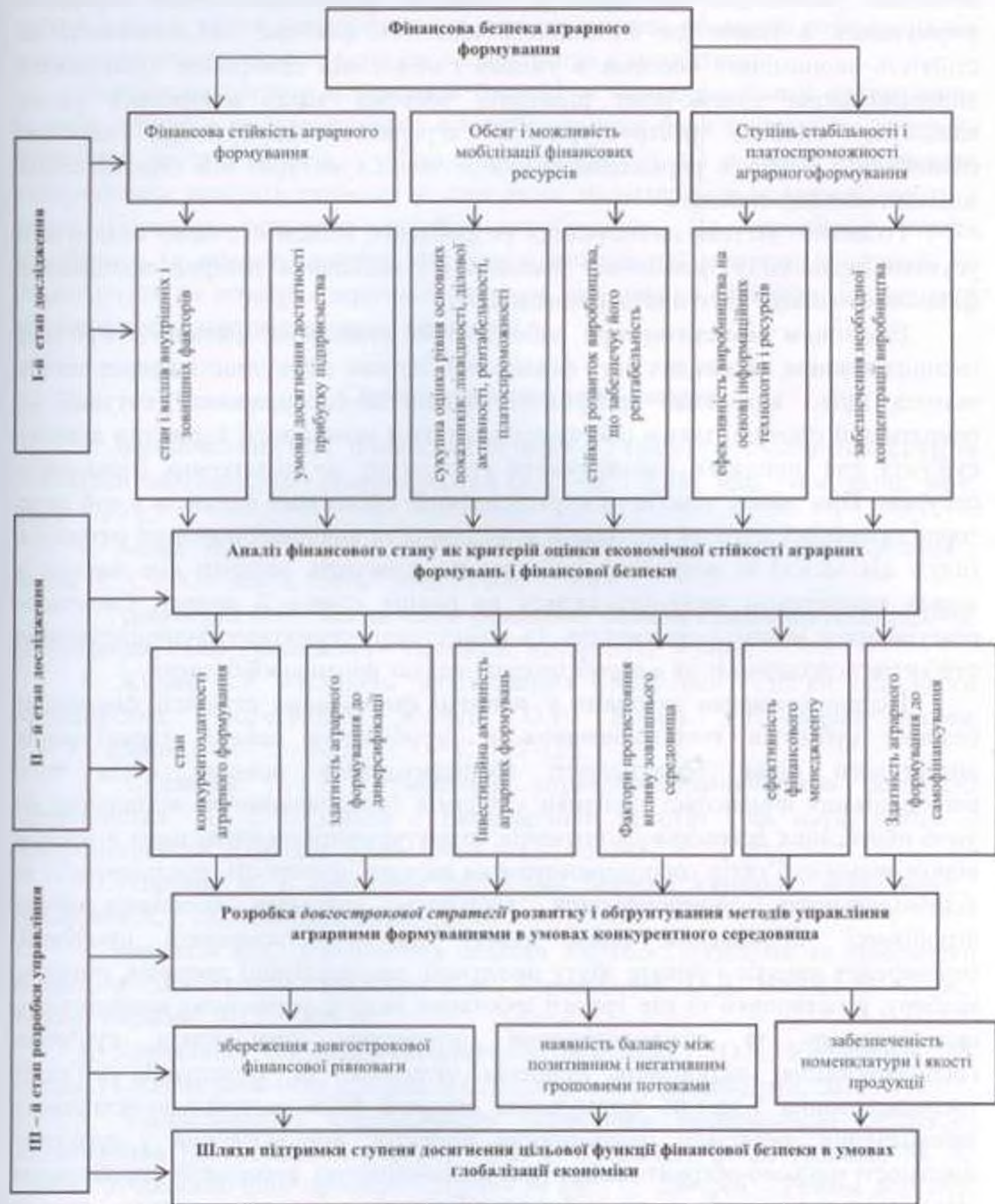

Рис. 1. Економіко – організаційна модель формування стратегії забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання в агробізнесі. Розроблено автором

Застосування розробленої економіко – організаційної моделі створює необхідні умови для забезпечення стійкості фінансового стану аграрного формування, а також дає можливість виявляти фактори, що впливають на стійкість економічної системи в умовах глобалізації економіки, здійснювати диверсифікацію слідувачими шляхами, зокрема через внутрішній ринок капіталів, завдяки реструктуризації аграрного формування, передачі специфічних ресурсів управління (корпоративної культури) між стратегічними зонами господарювання.

Головною метою застосування розробленої моделі є вчасно виявляти й усувати недоліки у фінансовій діяльності і знаходити резерви поліпшення фінансового стану і його платоспроможності.

Важливим моментом при забезпеченні стабільної діяльності суб'єкта господарювання на засадах його фінансової безпеки є сукупність превентивних заходів щодо виявлення погіршенні фінансово-господарської ситуації та оперативній протидії таким обставинам, а також можливості керівного апарату суб'єкта для швидкого маневрування та доступу до додаткових фінансових ресурсів. При цьому запобігти нераціональній організації фінансів в суб'єктив господарювання здатний постійний моніторинг та вивчення поточної ситуації в галузі діяльності та всередині суб'єкта; це дозволить усунути дію загрози у межах компетенції керівного складу на ранніх етапах її прояву. Своєчасне реагування у межах повноважень та компетенції сприятиме функціонуванню суб'єктів господарювання в агробізнесі на засадах фінансової безпеки.

Першочерговими заходами у напрямі формування стратегії фінансової безпеки суб'єктів господарювання в агробізнесі в аспекті гарантування достатнього рівня ефективності господарювання повинні стати такі: раціоналізація фінансової політики суб'єктів господарювання, відповідно до умов підписаних договорів і контрактів; структуризація та управління діловими відносинами суб'єктів господарювання на засадах прозорості, послідовності та відповідальності; диверсифікація діяльності суб'єктів господарювання в агробізнесі; підвищення рівня якості сільськогосподарської продукції; розширення каналів і ринків збуту продукції; раціоналізації процесів, пошуку, підбору, розстановки та кар'єрного зростання кадрів; управління конфліктами, економічними та психологічними інтересами працівників суб'єктів господарювання; активізація процесів інтеграції та кооперації суб'єктів господарювання з метою формування спільної бази матеріально-технічного забезпечення; реалізації інноваційних проектів; впровадження у практику діяльності науково-обґрунтованих і ресурсно-ощадних технологій виробництва сільськогосподарської продукції; запобігання несанкціонованому витоку інформації за межі суб'єктів господарювання, що містить комерційну таємницю; організація моніторингу зовнішнього і внутрішнього середовища суб'єктів господарювання; дотримання засад раціонального природокористування у процесі виробництва та інші.

Висновки. Загрози фінансовій стабільності та безпеці суб'єктів господарювання в агробізнесіносять взаємообумовлений характер. Залежачи одна від іншої, разом вони спроможні суттєво змінити фінансові очікування від результатів діяльності суб'єктів господарювання в агробізнесі.

Найбільшу загрозу фінансовій безпеці, а також реалізації стратегічних задумів суб'єктів господарювання в агробізнесінесе брак фінансових ресурсів. Внаслідок нестачі коштів, суб'єкт господарювання не в змозі забезпечити використання новітніх технологій, сировини та матеріалів належної якості, а також сучасних основних засобів виробництва. Це спричиняє втрати кількісного та якісного виміру при одержанні якісної аграрної продукції, по позначається на розмірі одержаної виручки, що знижує фінансові можливості та пригнічує розвиток сільських територій.

Список використаних джерел

1. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) /Барановський О. І. -К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2004. -759 с.
2. Бланк Н. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / Бланк Н. А. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.
3. Гривківська О.В. Забезпечення фінансової безпеки сільського господарства: [Монографія] / О.В. Гривківська – Тернопіль: Астон, 2012. – 340 с.
4. Жидяк О.Р. Механізм забезпечення фінансової безпеки сільського господарства: теоретичний аспект/ О.Р. Жидяк// Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.7. – С. 122-126.
5. Судакова О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О. І. Судакова // Економічний простір : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2008. – № 9. – С. 140–148.
6. Сухоруков А. І. Проблеми фінансової безпеки України : монографія / Сухоруков А. І. - К. : НІПМБ, 2004. -117 с.
7. Варналій З. С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення: Монографія / Варналій З. С., Буркальцева Д. Д., Наєнко О. С.– К.: Знання України, 2011. – 299 с.
8. Управління фінансово-економічною безпекою / [О.А. Кириченко, .М. Лаптев, П.Я.Пригунов та ін.]; за ред. В.С. Сідака. – К.: Дорадо-Друк, 2010.–412 с.
9. Удосконалення стратегічного управління економічною безпекою підприємства [Електронний ресурс] / [О. І. Судакова, В. В. Попова, М. К. Орлова]// Економічний простір . - 2014. - № 88. - С. 239-246. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecpros_2014_88_24.pdf